

Edvard Munch, Ekely og Bjarne Melgaards dødshus

1. Munch og jeg.
2. Munch på Ekely/ eiendommene
3. Oslo Kommune/ Vestre Akers behandling av Munch
4. Om å «høre med Munch»
5. Kanonisering av Melgaard
6. Fredning og bevaring
7. Munchs tekster

Munch og meg/ Min Munch

Jeg elsker Edvard Munch, Jeg føler vi er beslektet, jeg assosierer og identifiserer meg med ham, og har et personlig forhold til ham og hans kunst. Både gjennom masteroppgaven der jeg jobbet meg gjennom hans idémessige, religiøse, filosofiske univers og ved å gjenkjenne meg selv i kunsten hans og senere i hans tekster. Jeg følte at jeg kom under huden på ham. En gang drømte jeg til og med at jeg møtte ham, snakket med ham og at vil var venner. Da jeg våknet opplevde jeg at jeg hadde hatt et ekte menneskemøte. Han blir bare stadig mere interessant og større, både som menneske og kunstner jo mer jeg leser, studerer og jobber med hans kunst. Han har et enkelt billedespråk som taler til hvert enkelt menneske, med symboler som er felles for alle mennesker. Symbolisme er som arketyper, tolkbare og universelle.

Når noen sier at Munch «ikke er hellig», så kan man forstå det på to måter. Munch er ikke en «hellig ku» som man ikke kan røre ved å sette i nye sammenhenger. Det skal ikke være bare én måte å tolke eller forstå kunsten hans på. Det er jeg enig i. Man kan godt sette Munch sammen med andre samtidige kunstnere for å vise inspirasjon og sammenhenger.

Men Kunsten hans er «hellig» fordi han søker etter spiritualitet. Han er opptatt av livets sykluser, verdens tilbliven. «Krystallisasjon», «De store livgivende krefter», som han selv uttrykker det. Den «helligheten skal respekteres synes jeg. Det kan vi bare bli klokere av. Se tekster under.

Munch på Ekely

Munch levde det behagelige livet i pakt med naturen, her fikk han sitt eget gårdsbruk, mange mål. Ekely, og selv å dyrke jorden og leve med dyr og natur tett på seg. Han kom «hjem» da han kjøpte Ekely i 1916.

Oslo kommunes behandling av Munch

På grunn av at Aker (nå Ullern bydel, Oslo) hadde eiendomsskatt kom han opp i mange konflikter. De mente at han skulle betalte skatt av bildene som han hadde i sin samling, hans barn som han jo kalte dem. Han hadde også mye bygningsmasse, mange verksteder og atelierer, og mange mål tomt, så Aker ønsket at han skulle betalte skatt av dette. Det opplevde han som om de ville ta pengene hans, og han følte seg forfulgt. Utover som han ble eldre utløste dette også en dyp fortvilelse og noe paranoiditet.

Likevel testamenterte han kunsten til dem. Dessverre ble måten denne arven håndtert på elendig. Husene ble revet og bygging av museet drøyet veldig. I 1963, 20 år etter hans død sto det ferdig. Allerede da var det for lite, og selv med tilbygget i 1994 ikke tilstrekkelig for den enorme samlingen av hans kunst. Munchs egne tegninger til forslag til museum ble ikke vurdert. Heller ikke da det nye Munchmuseet ble planlagt ble de trukket

frem, men et monsterhus vant konkurransen som et alibi for en mur av høyblokker langs Oslo skjøre sjølinje.

Om å «hore med Munch».

Munch er fritt vilt, og det «hores med kunsten hans» Det lager Skrikdukker, kopper, det lages kitsj, Man bruker Skrik til alt mulig. Verdens største ikon for angsten blir misbrukt som et emblem for noe ufarlig, noe popularisert som ikke viser dybden i verket eller gir det rettferdighet. Andre bilder beskjæres feil, og komposisjoner endres og innhold forandres. I serien Munch +, skulle det provosere ved å sette Munch sammen med perversiteter, men sammenligningene var søkte. Det ga ikke rom for refleksjon og dypere forståelse av Munch. Det var provokasjon uten en påfølgende ettertenksomhet, bare uro og fortvilelse. Stort sett var det kun overfladiske likheter og pastisjer som ble trukket frem, ikke grunnleggende tilhørighet og slektskap.

I Aftenposten uttaler Stein Olav Henrichsen at «*Det er provokasjonen som bringer oss fremover. Vi skal provosere, bevege og berøre. Vårt mål er at ingen skal gå herfra uberørt. Munchmuseet er ikke et mausoleum, men en levende kulturinstitusjon og da handler det om å bidra med nye perspektiver på hvordan vi leser Munch i dag.*»

www.aftenposten.no/kultur/Melgaard-verk-inn-i-nye-Munchmuseet-56340b.html

Men provokasjon uten respekt og en grunnleggende forståelse for Munchs kunst er bare overfladisk og uinteressant.

Kanonisering av Melgaard

Melgaards kunst, viser et stort ego. Han vil fremheve seg selv og sin kunst, og nok fikk blod på tann av utstillingen Munch og Melgaard. Han misforsto og trodde kanskje han var like bra som Munch og benyttet anledningen til å la seg kanonisere sammen med Munch. I kanoniseringsdebatten kan man undres om ikke målet var å bli en av «De fire store» : «Dahl, Krohg, Munch og Melgaard.» Nei, han er ikke i nærheten av å nå opp dit. Det er uetisk å snylte på Munch for å sette seg selv i det selskapet. Han når ham ikke til knærne.

Fredning og bevaring

Hvorfor bevare og frede noe? Fordi det er historien til stedene, menneskene, naturen, det levde livet, våre levde liv, vår egen historie!

Jeg har alltid vært opptatt av å bevare og frede gamle hus og beskytte naturen, og min historie med kamp for fredning og grønn byutvikling er lang.

Jeg kjempet i særdeleshet lenge for å få arbeiderboligene på Lilleakerfredet. Da erfarte jeg hvor mye arbeid som ligger bak et fredningsvedtak.

Husene var uten vedlikehold i 30 år og de sa: «De er så dårlig stand, de går ikke å redde», men det var fordi de ville rive og gi plass til store veier og kjøpesenter., Granfosslinjen og CC vest. Hvis jeg hadde en krone for hver gang noen hadde sagt det om hus, ville jeg vært stinn av gryn. Men det skortet bare på viljen, og da vi tvang dem til å bevare, var husene likevel i god nok stand til å ta vare på. Gamle materialer holder lenger enn nye, og gode byggeteknikker er garanti for at langt liv.

Og på Ekely så rev de Munchs hus, uten å nøle, ikke bare hovedhuset, men uthusene også, flere. Hvordan kunne de rive husene til en av verdens største kunstnere?

Respektløst og regelrett dumt. For et forferdelig tap! Hva kunne ikke Ekely ha vært om de hadde fått stå.

Om A house to die in blir bygget, vil det ha store negative konsekvenser. Den fantastiske kollen vil bli ødelagt, de store praktfulle tærne som fortsatt står der vil dø, og tilbake er kun

døden. Området rundt vil bli besudlet, naturen ødelagt, det vil føre til masse trafikk og åpne for utbygging videre. Det er grådighet og respektløshet.

Finn deg et annet sted å dø Bjarne Melgaard!

Munchs tekster i det vi kaller «St.Cloud-manifestet» forteller hvordan han ser på kunstens oppgave, og det hellige i den

Munchs tekster

1889–1929 små utdrag af mindagbok Af mine Optegnelser

St. Cloud 1889

Der skal ikke længere males interieurer
og folk som læser og kvinder som strikker

Det skal være levende mennesker der
puster og føler og lider og elsker –

Jeg skal male en række slike bilder

Folk skal forstå det hellige ved det
og de skal ta hatten af som i en kirke 1889–1890

I andre tekster viser han hvordan han tenker rundt måten han skaper kunst på

Jeg maler ikke det jeg ser men det
{s}jeg så – Christiania 1903–1904

Kunst er det modsatte af natur –
Jeg maler ikke efter naturen jeg tar
fra dens rike fat –

As Aasgaardstrand Berlin Omtrent 190 ... 3

Kunst er krystalisation. {Ber ... }Aasgaardstrand Omtrent 1904

Fotografiapparatet kan ikke konkurrere med
maleriet sålænge det ikke kan brukes i
himmel eller helvete

Warnemünde 1907–8 {c}Kopi –

Kunst og natur

Kunst er det motsatte af natur,
Et kunstværk kommer blot fra menneskets indre
– Kunst er billedets form tilblivet gjennom
{...}Menneskets nerver – hjerte – hjerne – øie
Kunst er menneskets trang til krystalisation
Naturen er det evig store rike hvorf{...}ra kunsten
får sin næring. –

Naturen er ikke alene det for øiet synlige – de{t}n
er osså sjælens indre billeder – på ø billeder paa
øiets bakside –

Oslo 1890

Om at fremstille liv.

{ ... }Der diskuteres i avisen i dag om at frembringe liv. Dette vil materialisten Brinckmand mener han at kunne la sig gjøre – Fr{ ... }a annet hold Brøgger fremhæver at livsgnisten ikke lar sig fremstille – Det er altså nogen ved «det levende liv» der ikke lar sig fremstille –

{l}Som jeg for 10 år siden og for { ... }20 a 40 år siden har noteret i mine optegnelser er alt liv – selv i «den døde masse» er der liv – Der er stjernesystemer i et atom og her kan altså optræde liv dyreliv som på jorden – Der er altså intet dødt og { ... }og materien er levende – Alt er ... Der er liv i alt der er «gud» i alt – og vi er «gud» – Fremstilles liv af materien als altså «den døde natur» så blir det blot at livet omsættes og at man får overført liv fra materien til noget ... annet – Jeg mener at kunde ... man man af materien l ... frembringe et øie så vilde det være at kimen allerede lå i materiet.

Edvard Munch og Ekely

Munch følte seg dårlig behandlet i forhold til den strenge inntekts-skatten og skriver i brev:

It dette skaffer s

Så har jeg i kjælderen (ikke vinkjælder) min en stor lithografisk presse – og der er – en held hel del stene – I annen etage i hovedbygningen har jeg Raderpresse – og pres – Så har jeg 2 arbejdssteder med arbejdsrum i Hvidsten og Aasgaardstrand

Alt dette må {jeg}jo forlange stor plads og det jeg trænger nok de sex atelierer jeg har opført – – Desuten er mine huse «Vis» Hvidsten og Åsgårdstrand atelierer hvor jeg osså bor –

Dette har jo vagt stor opsigtsværdighed og forbauselse blandt folket herude – De ... Bort b med maleren fra Vestre Aker – De kan reise til S Asker eller på S ... { ... }sa en af myndighetene

Hvorfor skal de ha store atelierer spørre storbønderne mig gjentagende gange herude – Hvorfor kan ikke De som andre malere male billeder til sl salg – Pas fjøse og melken Deres sier jeg – De vil vel at jeg skal melke som en

ku ... – eller ... stadig ha tomter til
salg som de jo mest er beskjæftiget
med salget af billeder skal gå så raskt
som tomtene ... af de svære eiendommene Deres

Jeg fraråder malere at ta ophold i Vestre Aker hvis de da ikke
er af en «privat» borgerlig natur og arbeider små billeder i guldramer

**Vi skylder Edvard Munch å ta bedre vare på hans kunst og den verdensarven det er,
heller enn å ødelegge siste rest av området.**

Bevar Kikutkollen og gjenoppbygg Munchs hus!

Anne Kristine Sollund